

Van: Wim Lems

Aan: Jos Henrichs

Door mijn achtergrond als zoon van Henk Lems, de man die aan het begin van het beeldbuisavontuur stond en door er zelf de tweede helft van mijn loopbaan te werken, verkeer ik in de unieke positie om het boek Buiten Beeld geraakt op enkele essentiële punten aan te vullen. Het levert dan mede materiaal om wellicht nog eens de geschiedenis van Philips Beeldbuizen te bundelen. Vrijwel direct na de oorlog produceerde mijn vader projectiebuisjes die in een groot projectie apparaat terecht kwamen, waarvan een exemplaar in de huiskamer stond. Dat betekende dat we de experimentele Philips uitzendingen goed verduisterd en met vele medekijkers volgden. Pa ging half 1948 naar de USA om daar de eerste schreden op de productie van "direct zicht" buizen te starten in een fabriekje in Dobbs Ferry. Eind 1948 volgde het gezin (moeder, zoon en teckel Kobus). Als 13-jarige kwam ik in Tarrytown op de Washington Irving High school terecht, waar ik wel eens probeerde medeleerlingen de werking van de beeldbuis uit te leggen. Het bestaan van televisie was daar al gemeengoed. Thuis stond een Admiral toestel en er was ruime keus in programma's. Uit de Philips fabriek kwamen inmiddels buizen die, als ik me niet vergis, aan GE geleverd werden. Het leek voorspoedig te gaan in het land waar het gebeurde en groot was dan ook de verbazing toen mijn vader begin 1950 van de heer Tromp te horen kreeg dat besloten was er mee op te houden. Ondanks het feit dat Pa de pest in had (het gezin niet minder) en lucratieve aanbiedingen kreeg, besloot hij toch terug te gaan onder het motto: ik ben door Philips uitgezonden. Een overweging die je vandaag de dag niet vaak zult tegenkomen. In Eindhoven ging hij toen, ik meen in SK, op bescheiden schaal verder met productie. Het was dan ook zeer welkom dat het zijn toenmalige baas, technisch directeur Elcoma ir. Hazeu, lukte de Raad van Bestuur te overtuigen van de verdere stap met de daarvoor noodzakelijke middelen. Dat betekende ook dat er een persglasfabriek gebouwd werd. De geschiedenis van het bestaan van een HIG Glas is te begrijpen als je beseft dat de Philips Lichtactiviteit in de Eerste wereld oorlog geen glas kon krijgen uit Duitsland. Zo is ook het ontstaan van een HIG Elcoma als componenten toeleverancier voor voornamelijk het toenmalige Consumer Electronics de RGT, met als voornaamste artikel radiobuizen, logisch. Beeldbuizen hadden zeker verwantschap met radiobuizen: vacuümtechniek, kathodes.. Het is dan ook begrijpelijk dat de ontwikkelafdeling ondergebracht was in die context. Mijn vader kreeg het duidelijk consigne zich slechts zijdelings met de ontwikkelactiviteit te bemoeien. RAD werd gebouwd, vader had het daar druk mee en ik (inmiddels mijn studie in Delft begonnen) ging wel eens mee. De productie expandeerde enorm, ook in Nederland werd inmiddels kastje gekeken. Productie werd ook in Philipsvestigingen in Europa gestart. Inmiddels was ook RAF gebouwd, waar de ontwikkeling (ook van professionele buizen) zich vestigde. Het werd zaak er toch wat meer lijn in te gaan brengen. Mijn vader werd adjunct directeur Elcoma en zo de eerste IG baas van beeldbuizen. De beeldbuisontwikkeling was nu ook deel van zijn portefeuille. Voorts lukte het hem de buitenfabrieken op een lijn met RAD te krijgen, iets wat door

het bestaan van machtige nationale organisaties niet altijd vanzelf ging. Zo heeft hij eens in een bespreking, waarbij de toenmalig directeur van dat land de plantmanager van een grote buitenfabriek op bijzonder onheuse wijze de mantel meende te moeten uitvegen, de mond gesnoerd met de opmerking dat hij zelden in zo korte tijd zoveel onzin had horen beweren. Dit heeft zich daarna niet meer voorgedaan en het leverde mijn vader de blijvende vriendschap van deze plantmanager op. E.e.a. resulteerde in duidelijke eenheid in technologie en het stoppen van lokale ontwikkelactiviteiten, die omgevormd werden in factory engineering teams. RAD werd de onomstreden moederfabriek. De verhouding tussen de fabrikanten onderling verliep uitstekend. Voor Eindhoven werd dit Charles Andriessen en na hem Kees van Straten. Monochroom was een grote activiteit in die tijd, waaraan flink werd verdiend. Dat doet met de kennis van nu als een relatief eenvoudig product aan. Het leverde echter, naast het feit dat het geruime tijd veel geld opleverde, veel kennis op in buistechnologie en mechanisatie die voor de latere kleurenactiviteit essentieel was. Met kleuren was Philips intussen in de ontwikkeling al aardig op streek. We hadden hier echter nog een achterstand t.o.v. de USA. Het is dan ook niet verwonderlijk dat het RCA concept van de schaduwmaskerbuis gekozen werd. Om te starten was het wel nodig een klant te vinden. Die werd in Canada gevonden, ik heb eens horen beweren (en niet door hemzelf) dat mijn vader die klant gevonden had. Toen hij op 62-jarige leeftijd in 1968 met pensioen ging, liep deze productie van kleurenbuizen volop: ook Europa had zich intussen tot kleuren bekeerd. Zijn voormalige verblijf in de USA is in zijn verdere loopbaan van grote betekenis geweest. Hij had er een uitgebreid netwerk dat, behalve prettige persoonlijke contacten en zelfs vriendschappen, ook een goed zicht leverde wat er in die wereld gaande was. Met Japan bestonden via de gezamenlijke activiteit met Matsushita (MEC) inmiddels ook goede contacten. Pa heeft daar de legendarische K. diverse malen ontmoet. Bij mijn MEC contacten veel later vertelde Azhisaki me dat zij m'n vader Big Lems noemden. Dat had geen betrekking op z'n lichamelijke afmetingen. Mijn activiteit in het beeldbuisgebeuren beperkte zich in die tijd tot zijdelingse waarneming. Wel had ik tijdens mijn studie in Delft in 1956 enige tijd in RAD praktisch gewerkt en ook een week in de ontwikkeling, gezeten aan een bureau tegenover Schrijnemakers (die daar net was begonnen). Veel van de mensen die ik toen meemaakte, werkten nog bij beeldbuizen toen ik er in 1976 kwam werken. Deze introductie was voor mij nuttig en leuk, want ik ging toen verder met het praktisch werk in een beeldbuisfabriekje in Yonkers USA, dat gestart was door mijn vader's voormalige chief engineer Bill Genz. Zo kwam ik de apparatuur uit Dobbs Ferry tegen, die Bill voor een zacht prijsje had overgenomen. Ik bedreef daar factory engineering in de ruimste zin des woords. Zo had ik nogal eens bij nacht en ontij wat te repareren aan die tamelijk primitieve apparatuur. Als je al eens apparatuur nodig had die niet voorhanden was, was zelfbouw de oplossing. De bijna 5 maanden, die ik daar doorbracht, waren een onvergetelijke ervaring, die ik voor geen goud had willen missen. Bill probeerde me nog daar te houden door me de leiding van zijn nog bescheidener fabriekje in Mount Vernon aan te bieden, ongetwijfeld in de hoop op die wijze veel informeel advies uit Eindhoven te krijgen. Als 20-jarige is zo'n aanbod natuurlijk aantrekkelijk, toch besloot ik maar

wijsselijk m'n studie in Delft voort te zetten. Na de helft van mij loopbaan bij Philips Research te hebben doorgebracht ,leek mijn vader lang genoeg bij Beeldbuizen weg om daar te kunnen gaan werken. In de ontwikkeling heb ik diverse functies vervuld .Daar de ontwikkelactiviteiten in het boek al royaal aan bod komen,zal ik hierover niet veel aanvullends melden. Een uitzonderig wil ik maken voor de periode direct na de entree van Ton Vervoort,die me de leiding van productontwikkeling en proeffabricage toevertrouwde..RAD kreeg toen de taak van proeffabricage. In die tijd liepen we de productie aan van de kleurenmonitor buis met matrix. Voordat dit aan Durham overgedragen kon worden waren we enige tijd de leverancier,zodat er in de schermbewerking weer in ploegen gewerkt moest gaan worden. Afgezien van een flinke brand in die afdeling,die voor een onwelkome onderbreking zorgde, is die periode een succes geweest. Het is te danken aan de kennis en inzet van het hele erf dat deze industriële grote stap slaagde. Daarna hadden we nog de start van de jumbo 80FS. Barbara van der Ploeg's projectleiding is in het boek door Theo Mellema al terecht geroemd.Ik noemde haar wel eens mijn geheime wapen. De leiding van RAD kwam vervolgens in handen van Willem van Alphen en ik ging met medeneming van de productontwikkeling de componentenontwikkeling leiden. Een einde aan mijn Philips bestaan kwam met Centurion. Een loopbaan met research op heel andere gebieden ,ontwikkeling en zelfs nog wat fabricage, altijd ook een liefde van me geweest.Wat kun je je beter wensen! Tijdens mijn proefabrikantenbestaan was mijn plek mijn vader's vroegere kantoor. Dat vervulde wel eens met wat weemoed , helemaal toen ik, al vele jaren met pensioen op de puinhopen van RAF stond en naar RAD keek waar de gevel uitgeblazen was. Een soort poppenhuis leek het . Ik wist nog waar iedereen zat. Het was zelfs nog enigszins gemeubileerd,: gordijnen wapperden naar buiten , pisbak en toilet waren nog voorhanden.